

Dokumentnamn
Beslut
Beslutsdatum
2024-03-18

Diarienummer
3.1-2024-027

Klagande

Umeå universitet

Överklagat beslut

Etikprövningsmyndighetens beslut den 24 januari 2024, dnr 2023-06815-01, se Bilaga

Projekttitle

En explorativ studie om obstetriskt våld inom svensk förlossningsvård från barnmorskestudenters, kvinnors och mäns perspektiv

Saken

Prövning enligt lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor (etikprövningslagen)

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden för etikprövning ändrar inte det överklagade beslutet.

Bakgrund

Syftet med studien är att undersöka förekomsten av och attityder till obstetriskt våld i Sverige i samband med barnafödande. Tanken är att utveckla en strategi för att motverka obstetriskt våld samt för att förbättra utbildningen av framtida barnmorskor. Obstetriskt våld definieras i ansökan som respektlöst bemötande, avsaknad av informerat samtycke, samt fysiska, verbala och sexuella övergrepp. Våldet innebär enligt forskarna maktutövanden där kvinnor riskerar att fråntas rätten att besluta över sina egna kroppar, hög andel av onödiga interventioner som exempelvis värkstimulerande dropp, urintappning, vaginala klipp, och kejsarsnitt. Forskningspersoner är 30–60 kvinnor som fött levande barn mer än tre månader tillbaka, deras män/partners, samt 100–200 barnmorskestudenter som genomfört praktik vid förlossningskliniker. De programansvariga vid samtliga lärosäten som bedriver barnmorskeutbildning kommer först att kontaktas och informeras om studien via zoom-möten och därefter informeras studenterna. En länk till en enkät och till ett informationsbrev förmedlas av den kursansvariga läraren på barnmorskestudenternas kurssajt. Kvinnorna kommer i första hand att rekryteras via barnmorskemottagningar i Umeå, Stockholm och Lund eller via sociala medier. Män rekryteras via kvinnorna eller genom sociala medier. De barnmorskestudenter som besvarar webb-enkäten kan liksom övriga forskningspersoner också delta i s.k. fokusgruppdiskussioner som spelas in och transkriberas. All data kodas och alla namn ersätts av fingerade namn.

Etikprövningsmyndigheten begärde bl.a. en kompletterande revidering av informationen till forskningspersoner, samt en motivering av valet av forskningspersoner (enbart barnmorskestudenter och tidigare vårdtagare och inte till exempel barnmorskor, läkare och läkarstudenter).

Etikprövningsmyndigheten avlog ansökan med motiveringen att det aktuella forskningsprojektet inte baseras på sakliga grunder och att nyttan med forskningen därför är i det närmaste försumbar.

Postadress

Överklagandenämnden för etikprövning
c/o Vetenskapsrådet
Box 1035
101 38 Stockholm

Besöksadress

Hantverkargatan 11 B

Telefon

08-546 77 610 vxl

E-post

kansli@onep.se

Webbplats

www.onep.se

Dokumentnamn

Beslut

Beslutsdatum

2024-03-18

Diarienummer

3.1-2024-027

Vidare riskerar enligt myndigheten användningen av barnmorskestudenter som verktyg för att skatta omfattningen av så kallat obstetriskt våld inom svensk förlossningsvård att ge en felaktig bild då studenterna kan sakna erforderlig kompetens för att göra en bedömning. Detta kan i sin tur även leda till att förlossningspersonalens auktoritet undermineras och att deltagande studenter missleds i sin utbildning. Dessutom bedömde Etikprövningsmyndigheten att det finns en risk för deltagande föräldrar i fokusgruppsintervjuerna om dessa själva haft en traumatisk upplevelse vid förlossning då de riskminimerande åtgärder som planeras inte kan anses tillräckliga. Sammantaget bedömde Etikprövningsmyndigheten därför att studiedesignen är så bristfällig att nytta med det aktuella forskningsprojektet blir ytterst liten medan riskerna bedöms vara stora.

Klaganden anförde att det är viktigt att utveckla vetenskapliga studier för att få kunskap om huruvida obstetriskt våld förekommer i Sverige. Resultaten kan därmed jämföras med studier i andra länder. Att barnmorskestudenter ska inkluderas som forskningspersoner beror enligt klaganden på att dessa studenter inte hunnit bli en del av organisationen och därmed kan se på verksamheten ur ett annat perspektiv än de som redan arbetar inom den. I förlängningen kan det innebära vinster för utbildningen av barnmorskor då resultaten kommer att kunna användas för diskussioner i både teoretisk och praktisk/klinisk undervisning i utbildningen till barnmorska. Ytterligare en anledning till att inte inkludera barnmorskor och läkare i studien är att viktig och aktuell kunskap om traumatiska händelser utifrån barnmorskors och förlossningsläkares perspektiv redan finns. Avseende riskminimerande åtgärder för deltagande föräldrar anförde klaganden att man förutom erbjudande om uppföljande samtal även kommer att säkerställa att samtalskontakt med psykolog/kurator finns, samt möjlighet till uppföljande samtal med barnmorska på mottagningar för förlossningsrädsla.

Skäl för beslutet

Den etiska analysen i ansökan är, enligt Överklagandenämndens bedömning, bristfällig. Överklagandenämnden delar också Etikprövningsmyndighetens bedömning att otillräckliga riskminimeringsåtgärder föreligger. Att prata, särskilt i grupp, om traumatiska upplevelser i samband med en förlossning kan väcka obehagliga minnen till liv, med hög risk för s.k. retraumatisering. Kunskapsvinsten ska i dessa fall vara mycket stor för att uppväga dessa risker. Överklagandenämndens bedömning är också att studiedesignen, med enbart barnmorskestudenter som forskningspersoner, är bristfällig, samt att en tendentiös utgångspunkt finns avseende enkäternas utformning. Sammantaget finner Överklagandenämnden inte att kunskapsvinsten är tillräckligt stor för att uppväga de potentiella risker som framför allt föräldrarna till de nyfödda barnen kan utsättas för. Överklagandenämnden ändrar därför inte det överklagade beslutet.

Överklagandenämndens beslut får enligt 37 § etikprövningslagen inte överklagas.

Detta beslut har fattats av Eva Lindeblad, Yvonne Lundberg Giwercman (föredragande), Agneta Nordenskjöld, Ingemar Engström, Sten-Åke Stenberg, Ulf Ekberg och Mia Nilson. Vid den slutliga handläggningen har dessutom ersättarna Lars Dahlstedt, Malin Celander, Gert Helgesson, Maria

Dokumentnamn

Beslut

Beslutsdatum

2024-03-18

Diarienummer

3.1-2024-027

Eriksson Baaz, Johan Norell Bergendahl och Stina Holmlund Kelly samt kanslichefen Jörgen Svidén, administrativa sekreteraren Katarina Gate Lundgren och juristen Ulrika Holfelt närvarat.

På Överklagandenämndens vägnar

Eva Lindeblad